

30 Ο ρόλος των επαγγελματικών οργανώσεων μεταφραστών στην προαγωγή της ορολογικής παραγωγής: Η περίπτωση των δράσεων της ΠΕΜ

Βαλεντίνη Καλφαδοπούλου, Ευφροσύνη Φράγκου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην προσπάθεια ανάδειξης της σημασίας του πεδίου της ορολογίας, η Πανελλήνια Ένωση Μεταφραστών (ΠΕΜ) συνέστησε ομάδα εργασίας Ορολογίας και διοργάνωσε στις 17 Μαρτίου 2021 εκδήλωση όπου, σε συνεργασία με συναρμόδιους στο πεδίο της ορολογίας εκπροσώπους και φορείς, έκανε το πρώτο βήμα στην έναρξη της διερεύνησης της κατάστασης της ορολογίας και της λεξικογραφίας στην Ελλάδα. Το κοινό απαρτιζόταν από επαγγελματίες του χώρου της μετάφρασης, της επιμέλειας, της γλωσσολογίας, της ορολογίας, της τυποποίησης, αλλά και από φοιτητές και εκπαιδευόμενους στη μετάφραση και τη διερμηνεία.

The role of professional translator associations in promoting terminological production: The case of PEM's initiatives

Valentini Kalfadopoulou, Effrosyni (Effie) Frangou

ABSTRACT

In an effort to highlight the importance of the field of Terminology, the Panhellenic Association of Translators (PEM) formed a Terminology workgroup. The Association then held on March 17th, 2021, an event where, in collaboration with other stakeholders, took the first step in investigating the state of the field of Terminology and lexicography in Greece. The audience was comprised of translation, editing, linguistics and other language related professionals as well as students and trainees in the field of Translation and Interpreting.

0 Θεωρητικό Πλαίσιο

Ορολογικό έργο ή ορολογική εργασία θεωρείται κάθε δραστηριότητα που αφορά στη δημιουργία ορολογικών παραδοτέων με κύρια δεδομένα τον ορισμό της έννοιας, τον προτιμώμενο όρο και την πηγή αναφοράς (Wright, 1997). Απώτερος σκοπός της ορολογίας είναι η επικοινωνία της γνώσης και όχι απλά ο εμπλουτισμός της γλώσσας με όρους στη γλώσσα στόχο ή γλώσσα υποδοχής. Εν ολίγοις, το ορολογικό έργο έχει ως εξυπηρετούμενο σκοπό την επικοινωνία (Παπαβασιλείου, 2001).

1 Η κατάσταση του πεδίου της Ορολογίας στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, το πεδίο της ορολογίας ξεκινά κάπως ανορθόδοξα. Τούτο σημαίνει ότι προηγήθηκε η εισαγωγή προτύπων τυποποίησης, η οποία έγινε με την ίδρυση το 1977 του Ελληνικού Οργανισμού Τυποποίησης (ΕΛΟΤ) (Νόμος 372/76). Ο ΕΛΟΤ σύστησε μια σειρά Τεχνικών Επιτροπών (ΤΕ), οι οποίες λειτουργούσαν και συνεχίζουν να λειτουργούν ως συνεργατικοί κόμβοι ανάμεσα στα πρότυπα, τους εμπειρογνώμονες, τη δημόσια διοίκηση, αλλά και τους ίδιους τους τελικούς χρήστες μεταφρασμένων κειμένων (Βαλεοντής, 2007).

Τα αποτελέσματα των εργασιών αυτών των ομάδων συνίστανται στη διαμόρφωση και χρήση των πρώτων άτυπων διαδικασιών που θα πρέπει να ακολουθούνται κατά τα διάφορα τα στάδια του ορογραφικού έργου. Η εφαρμογή των προτύπων και διαδικασιών που έθεσε ο ΕΛΟΤ παραμένει ως και σήμερα άτυπη, μη κανονικοποιημένη. Ωστόσο από τα πρότυπα αυτά θα μπορούσε κάποιος να πει ότι εξαρτάται η ομαλή διαδικασία παραγωγής, η ανάπτυξη αλλά και η υιοθέτηση μεθόδων τόσο σε εθνικό, ευρωπαϊκό, όσο και σε διεθνές επίπεδο.

1.1 Η ΠΕΜ και το πεδίο Ορολογίας

Η ΠΕΜ αποτελεί την πρώτη ένωση επαγγελματιών μεταφραστών της Ελλάδας. Η ΠΕΜ αριθμεί πάνω από 300 μέλη και είναι, από το 1969, μέλος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Μεταφραστών (γνωστή με τη γαλλική της επωνυμία ως *Fédération Internationale des Traducteurs* ή FIT εν συντομία). Ήδη από το 2017, στο ευρύτερο πλαίσιο ενεργειών της «Ένα βήμα μπροστά», η ΠΕΜ αναγνώρισε τα κενά στις ροές εργασίας μεταφραστικών έργων και έργων διερμηνείας και προέβη στην ίδρυση ενός συνόλου ομάδων εργασίας (ΟΕ), μία εκ των οποίων ήταν και η ομάδα εργασίας που πραγματεύεται ζητήματα ορολογίας.

1.2 Εθνική πολιτική σχετικά με την ορολογία – Μικρό ιστορικό

Στην Ελλάδα, δεν υπάρχει ενιαία γραμμή ή νομοθετημένο πλαίσιο για την ορολογία. Το ίδιο, δυστυχώς, ισχύει και για τα γλωσσικά θέματα και τα γλωσσικά επαγγέλματα. Έως τώρα έγιναν τρεις προσπάθειες προς μία τέτοια κατεύθυνση χωρίς, ωστόσο, κάποιο από αποτέλεσμα ή κάποια αλλαγή στο ισχύον καθεστώς.

Πιο συγκεκριμένα, το 1990 συστήθηκε, με πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΤ), η τιτλοφορούμενη ομάδα εργασίας «Απόδοση ορολογίας στα Ελληνικά»¹ με

¹ Μέλη της ομάδας εργασίας αυτής ήταν οι: Θ. Π. Τάσιος (συντονιστής της Ομάδας), Κ. Βαλεοντής, Ε. Γαλιώτου, Ε. Γιαννακουδάκης, Τ. Γιοχάλας, Σ. Διάμεσης, Δ. Θεολογίτης, Γ. Κοντορούπης, Α. Κορογιαννάκης, Γ. Μπαμπινιώτης, Α. Παπαχρήστου, Β. Σάμιος.

αποστολή τη διερεύνηση της ισχύουσας ορολογικής κατάστασης και την εκπόνηση ενός συντονισμένου ερευνητικού προγράμματος με θέμα την απόδοση ορολογίας στη Νέα Ελληνική. Η Ομάδα ολοκλήρωσε το έργο της και υπέβαλε στη ΓΓΕΤ την τελική της έκθεση τον Μάιο του 1991 (Βαλεοντής, 2006).

Το 2000, η ΓΓΕΤ συνέταξε πρόταση για ένα εθνικό πρόγραμμα ορολογικού συντονισμού, γνωστό και ως ΕΠΟΣ (ΓΓΕΤ, 2000α & 2000β). Οι οργανισμοί και τα ιδρύματα που συμμετείχαν σε αυτή την προσπάθεια ήταν η Ακαδημία Αθηνών, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, η Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ), το Ίδρυμα Επεξεργασίας Λόγου (ΙΕΛ), ο ΕΛΟΤ, το Υπουργείο Εξωτερικών (ΥΠΕΞ), το Υπουργείο Μεταφορών (ΥΠΜΕ) και το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ).

Το 2006, η ΕΛΕΤΟ διοργάνωσε ημερίδα με τίτλο «Το σύστημα εμπλουτισμού της γαλλικής γλώσσας και πρόταση εφαρμογής ανάλογου συστήματος για τον ορολογικό εμπλουτισμό της ελληνικής» με κεντρικό ομιλητή τον Gabriel de Broglie, τότε πρόεδρο της Γενικής Επιτροπής Ορολογίας και Νεολογίας της Γαλλίας (de Broglie, 2006). Συνεπεία της εκδήλωσης αυτής κατέστη δυνατή η συνάντηση του προέδρου της ΕΛΕΤΟ Κώστα Βαλεοντή και της αντιπροέδρου του ΓΕΣΥ Μαρίας Καρδούλη με τον τότε υφυπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων της κυβέρνησης Καραμανλή, Γ. Καλό, με σκοπό τη σύνταξη σχεδίου νόμου για την ίδρυση Εθνικού Φορέα Ορολογίας (ΕΦΟ). Το σχέδιο αυτό δεν κατατέθηκε ποτέ στη Βουλή, καθώς ο ανασχηματισμός κυβέρνησης που έγινε λίγο μετά τη συνάντηση δημιούργησε νέα δεδομένα.

2 Ημερίδα Ορολογίας

Αφουγκραζόμενη τις ορολογικές ανάγκες της Νέας Ελληνικής και θέλοντας να δώσει νέα πνοή στο ορολογικό τοπίο της χώρας και στις προσπάθειες που είχαν έως τώρα καταβληθεί, η ΟΕ Ορολογίας της ΠΕΜ διοργάνωσε, στις 17 Μαρτίου 2021, διαδικτυακή ημερίδα με σκοπό τη διερεύνηση της κατάστασης της ορολογίας και της λεξικογραφίας στην Ελλάδα. Την ημερίδα αυτή τίμησαν με την παρουσία τους δώδεκα ομιλητές, εκπρόσωποι φορέων που δραστηριοποιούνται στην ορολογία, στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Το πρόγραμμα της ημερίδας περιλάμβανε τρεις ενότητες: την ενημερωτική, την πρακτική και τη συζήτηση.

Το κοινό (295 συνολικά συμμετέχοντες) απαρτιζόταν από επαγγελματίες του χώρου της

μετάφρασης, της επιμέλειας, της γλωσσολογίας, πανεπιστημιακούς και διδάσκοντες της μετάφρασης και της ορολογίας, καθώς και από φοιτητές και εκπαιδευόμενους στη μετάφραση και τη διερμηνεία.

Την ημερίδα άνοιξε η πρόεδρος της ΠΕΜ, Βασιλική Ντανταβασίλη, αναφέροντας το καίριο ζήτημα της μη κατανόησης της αξίας της ορολογίας από τους τελικούς αποδέκτες (πελάτες) του εκάστοτε μεταφράσματος και τονίζοντας την αξία των ήδη υπαρχόντων ορολογικών πόρων, διαδικτυακών/ηλεκτρονικών και μη, συμπεριλαμβανομένου και του ιστοτόπου της ΕΛΕΤΟ.

Στο πρώτο μέρος της ημερίδας, αυτό που εμείς στην ΠΕΜ χαρακτηρίζουμε ως ενημερωτικό, πραγματοποιήθηκαν εισηγήσεις από εκπροσώπους φορέων παρουσιάζοντας στο κοινό τους ήδη διαθέσιμους πόρους και τις ισχύουσες υποδομές.

Στην πρώτη παρουσίαση, με εισηγήτρια τη Βαλεντίνη Καλφαδοπούλου, έγινε επισκόπηση της κατάστασης της ορολογίας, ως πεδίου, στην Ελλάδα. Τονίστηκε ότι η ορολογία αποτελεί κοινό παρονομαστή για κάθε είδους γλωσσικό έργο. Ωστόσο, παρά τη σημασία της αυτή, αντιμετωπίζεται ως πάρεργο, μία εργασία ενσωματωμένη στη ροή εργασίας του μεταφραστή. Η εισηγήτρια στάθηκε στην απουσία προβολής της ορολογίας ως διακριτού επαγγελματικού κλάδου αλλά και στο γεγονός ότι η ορολογική εργασία επί του παρόντος δεν ακολουθεί, ως χρήζει, τα διεθνώς παραδεδωμένα πρότυπα: ISO 1087-1:2000 (προσαρμοσμένο στα Ελληνικά: ΕΛΟΤ 561-1:2006), ISO 704:2000 (προσαρμοσμένο στα Ελληνικά: ΕΛΟΤ 402:2010) (Καλφαδοπούλου, 2021). Τέλος, παρουσιάστηκε η συνήθης ροή εργασίας για την οροδοσία και ορογραφία και αναπτύχθηκαν οι στόχοι της ΟΕ Ορολογίας της ΠΕΜ.

Στη συνέχεια, τη σκυτάλη πήρε η Κατερίνα Τοράκη. Στην παρουσίασή της, η ομιλήτρια διέτρεξε τις βασικές έννοιες της ορολογίας, της τυποποίησης της ορολογίας και ειδικότερα τους σκοπούς και στόχους των επιτροπών τυποποίησης ορολογίας ISO/TC37 και ΕΛΟΤ/ΤΕ21. Έγινε συνοπτική παρουσίαση της ιστορίας και των έργων της ΕΛΕΤΟ, ενώ ταυτόχρονα τονίστηκε η ανάγκη εθνικής ορολογικής πολιτικής σχετικά. Τέλος, επισημάνθηκε εκ νέου ότι το πεδίο της ορολογίας δεν περιορίζεται στη συγγραφή ορολογίων, ούτε στο γεγονός ότι πρόκειται για επιστημονικό κλάδο, με σαφώς οριοθετημένο θεωρητικό πλαίσιο και μεθοδολογία, αλλά στο ότι η ορολογία είναι, μεταξύ άλλων, διακριτός επαγγελματικός κλάδος.

Τον θεωρητικό κύκλο έκλεισαν οι ομιλήτριες Ευρύκλεια Μπενέκου και Χρυσούλα Δουδουλακάκη, ως εκπρόσωποι του Ελληνικού Δικτύου Ορολογίας (ΕΔΟ). Παρουσίασαν τη δομή της

μεταφραστικής υπηρεσίας της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καταδεικνύοντας ταυτόχρονα τη ζωτική σημασία της ορολογίας για τους χιλιάδες μεταφραστές και διερμηνείς που εργάζονται προς την Ελληνική. Ακολούθησε ιστορική αναδρομή του ΕΔΟ, το οποίο συστήθηκε το 2015 με σκοπό τη διάχυση της γνώσης των ειδικών προς όφελος των μεταφραστών και διερμηνέων των διαφόρων θεσμών και οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ΕΔΟ λειτουργεί στη βάση της συμβολής/γνωμοδότησης σε γλωσσικά θέματα που τίθενται από τους μεταφραστές και τα οποία απαντώνται μέσα από ειδικά δελτία αναζήτησης ορολογίας. Στην καρδιά του ΕΔΟ βρίσκεται η υπηρεσία επείγουσας απόδοσης όρων που εξυπηρετεί τις επείγουσες ανάγκες των μεταφραστών που καταπιάνονται με τη μετάφραση ευρωπαϊκών θεσμικών εγγράφων.

Με την ολοκλήρωση των ομιλιών, ακολούθησαν ερωτήσεις από το κοινό προς τους ομιλητές ενώ ο πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ, Κώστας Βαλεοντής, έκανε ολιγόλεπτη παρέμβαση για να ευχαριστήσει την ΠΕΜ για τη διοργάνωση της ημερίδας και να συγχαρεί τους συμμετέχοντες σε αυτήν.

Στο πρακτικό μέρος της ημερίδας, έγιναν παρουσιάσεις έργων ορολογίας που ανέδειξαν την καίρια σημασία του πεδίου αλλά και την ανάγκη για συνεργατικό πνεύμα.

Η πρώτη παρουσίαση είχε ως θέμα το λεξικό COVID των Κατσογιάννου και Στεφανίδου που εκδόθηκε το 2020. Το λεξικό αυτό ήρθε για να εξυπηρετήσει δύο σκοπούς: πρώτον, να λειτουργήσει ως γέφυρα επικοινωνίας των ειδικών και, δεύτερον, να καταστεί χρήσιμο εργαλείο στα χέρια του χρήστη, ώστε εκείνος με τη σειρά του να μπορεί να κατανοεί πλήρως τις πληροφορίες που τον κατακλύζουν καθημερινά ελαχιστοποιώντας έτσι την ανασφάλειά του. Το λεξικό αυτό, τόσο στην έντυπη όσο και στην ηλεκτρονική του έκδοση, αποτελεί προϊόν συνεργασίας εμπειρογνομόνων του χώρου της ιατρικής, της μετάφρασης και της γλωσσολογίας. Την παρουσίαση έκαναν οι δύο κύριοι συντελεστές και συγγραφείς, Μαριάννα Κατσογιάννου, αναπληρώτρια καθηγήτρια Γλωσσολογίας στο Τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου, και Ζωή Στεφανίδου, βιολόγος με μεταπτυχιακές σπουδές στην Πολιτική Υγείας.

Υπογραμμίστηκε για μία ακόμη φορά η σημασία της συνεργασίας και παρουσιάστηκε το συνεργατικό μοντέλο που ακολουθήθηκε στη δημιουργία του εν λόγω λεξικού και τη μεταφορά των όρων σε άλλες γλώσσες. Η παρουσίαση κατέδειξε χαρακτηριστική περίπτωση στην οποία οι μεταφραστές καλούνται να λειτουργήσουν και ως ορολόγοι. Παρουσιάζοντας το πλήθος των συντελεστών του έργου, το κοινό κατανόησε ότι η ορολογική διαδικασία εμπλέκει και απαιτεί, προκειμένου για την ολοκλήρωσή του, εκτός από τον ορογράφο ή τον λεξικογράφο, και άλλους

εμπειρογνώμονες όπως ο ειδικός πεδίου (γνωστικού αντικειμένου), ο επιμελητής, ο μεταφραστής και ο κριτικός αναγνώστης. Εκτός αυτών, για την έντυπη μορφή ενός λεξικού ή άλλου ορολογικού πονήματος απαιτείται ο εκδοτικός σχεδιασμός, και το κομμάτι του τυπογραφείου. Επισημάνθηκε δε ότι, στην εποχή του Web 2.0, ένα βιβλίο συνοδεύεται πλέον από την ηλεκτρονική του μορφή, συνηθέστερα υπό τη μορφή ιστοσελίδας. Ως εκ τούτου, στη λίστα των συντελεστών πρέπει να προστεθούν και οι ειδικοί τεχνικής υποστήριξης, οι ειδικοί δημιουργίας ιστοσελίδων, οι υπεύθυνοι ανάπτυξης και διαχείρισης ιστοχώρου κ.λπ.

Το πρακτικό μέρος της εκδήλωσης ολοκληρώθηκε με την παρουσίαση του John O'Shea, δικηγόρου στο Ηνωμένο Βασίλειο και μέλους της ΠΕΜ με μεγάλη εμπειρία στη νομική μετάφραση. Η εισήγησή του αφορούσε στα προβλήματα μεταγραφής ονοματεπωνύμων στο ζεύγος Ελληνικά προς Αγγλικά και Αγγλικά προς Ελληνικά. Παρουσιάστηκαν τα πρότυπα και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται επί του παρόντος, ήτοι το πρότυπο ΕΛΟΤ 743. Μια από τις καινοτομίες που εισάγει το νέο σύστημα μεταγραφής ονομάτων της Ελληνικής Κυβέρνησης είναι η διευκόλυνση που παρέχεται πλέον στον χρήστη να ελέγξει διαδικτυακά, μέσω της υπηρεσίας έκδοσης διαβατηρίων, τον τρόπο με τον οποίο μεταγράφονται επισήμως τα ονοματεπώνυμα των αιτούντων διαβατήριο.

Ο O'Shea, παρουσίασε τα αποτελέσματα μικρής έρευνας που διεξήγαγε με ομιλητές των οποίων η μητρική γλώσσα ήταν η Αγγλική. Οι ομιλητές αυτοί επέδειξαν αδυναμία στην προφορά ή/και κατανόηση των ονομάτων που περιείχαν τα γράμματα Γ, Κ, Μ, Π. Αυτό που τόνισε η έρευνά του αυτή ήταν ότι το πρότυπο ΕΛΟΤ 743 χρήζει τροποποίησης και επικαιροποίησης, καθώς δεν επικουρεί τελικώς την επικοινωνία. Συνοψίζοντας, ο ομιλητής κατέδειξε τις δυσμενείς συνέπειες και προεκτάσεις του ισχύοντος προτύπου και τα προβλήματα που ανακύπτουν διαρκώς από την εφαρμογή του. Η αδυναμία του προτύπου να αποτυπώσει ορθά τα ονόματα εγείρει ζητήματα σε πολλά επίπεδα. Τα πιο σημαντικά είναι τα νομικά ζητήματα ταυτοπροσωπίας που ανακύπτουν και τα οποία δημιουργούν ανασφάλεια στους κατόχους διαβατηρίων, ταυτοτήτων και άλλων επίσημων εγγράφων ταυτοποίησης. Σημαντικό πρόβλημα είναι και τα έξοδα με τα οποία επιβαρύνεται κάποιος σε περίπτωση που αιτηθεί τη διόρθωση σφαλμάτων που άπτονται της μεταγραφής ονοματεπωνύμου. Τέλος, το πιο σημαντικό ζήτημα που τέθηκε είναι η έλλειψη ξεκάθαρης πολιτικής από πλευράς της ελληνικής πολιτείας ως προς το ζήτημα της μεταγραφής των ονομάτων. Επίσης, δεν θα πρέπει να παραγνωρισθεί το γεγονός ότι η ακατάλληλη, αδόκιμη

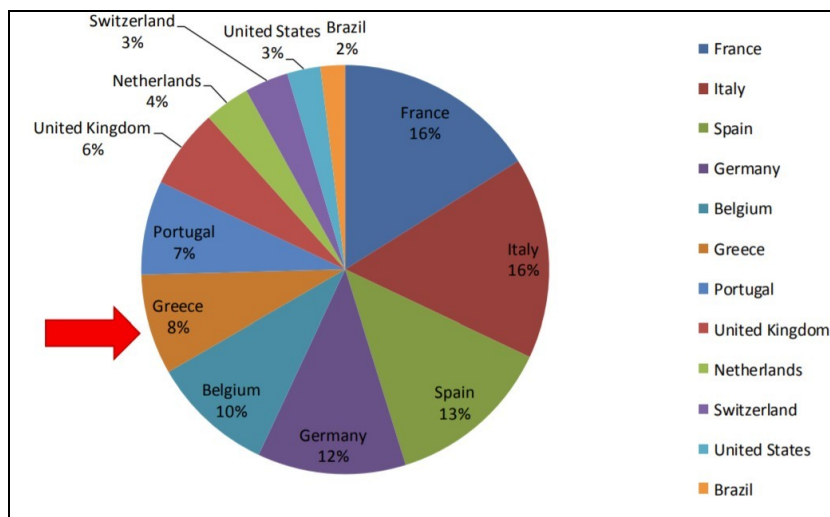
και ανεπιτυχής μεταφορά ονομάτων και επωνύμων από και προς την Ελληνική δύναται να θεωρηθεί ως προσβολή των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών του ατόμου, καθώς αφαιρεί από το ίδιο το άτομο το δικαίωμα επιλογής της απεικόνισης του ονόματός του. Η συζήτηση σχετικά με το πώς μπορεί να επιλυθούν τα ζητήματα που έθεσε ο ομιλητής είναι ακόμα ανοιχτή. Η λύση που προάγει ο O'Shea είναι να καταστεί η απόδοση των ονομάτων υπόθεση του μεταφραστή, δηλαδή να δίνεται στον μεταφραστή η δυνατότητα να επιλέγει τη χρήση του προτύπου ΕΛΟΤ, όπου αυτή είναι δυνατή και λογική, ή να προάγει μια απλούστερη μεταγραφή, που να λαμβάνει υπόψιν χρηστικούς σκοπούς. Η σημαντικότερη πρότασή του είναι να πάψει πλέον να έχει νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα η πράξη μεταγραφής των ονοματεπωνύμων.

Η συζήτηση σχετικά με τη μεταγραφή ονοματεπωνύμων συνεχίστηκε και με την παρουσίαση των Παναγιώτη Κριμπά και Αλεξάνδρας Νικόλσκαγια. Στην παρουσίασή τους, οι δύο εισηγητές κατέδειξαν το πρόβλημα της μεταγραφής των ονομάτων από τα Ρωσικά στα Ελληνικά στο νομικό και λογοτεχνικό πεδίο. Έγινε απαρίθμηση των προσεγγίσεων που χρησιμοποιούνται στη Ρωσία (πρακτική μεταγραφή, έγγραφα με ήδη αποδοσμένο το όνομα βάσει της συνηθισμένης χρήσης) σε σύγκριση με την Ελλάδα (απόδοση στη διακριτική ευχέρεια του μεταφραστή ή του εκάστοτε δημοσίου υπαλλήλου ή βάσει στοιχείων και πληροφοριών που παρέχει ο πελάτης κ.λπ.). Παρουσιάστηκαν οι στρατηγικές που χρησιμοποιούνται επί του παρόντος και καταδείχτηκε η ανάγκη για μια ενιαία και ολιστική αντιμετώπιση του θέματος. Οι λύσεις που προκρίνουν οι ομιλητές συνίστανται σε συνδυασμό των ισχυουσών στρατηγικών και στη δυνατότητα επιλογής της μεθόδου που ταιριάζει καλύτερα στο εκάστοτε κοινό-στόχο (γλωσσικό συνδυασμό).

Τέλος, στο τρίτο μέρος της ημερίδας, ακολούθησε γόνιμη συζήτηση σχετικά, αφενός, με τη διάθεση για συνεργασία των εμπλεκομένων μερών και τα τυχόν προβλήματα που ενδέχεται να ανακύψουν και, αφετέρου, με τη σημασία της διαρκούς ενημέρωσης και κατάρτισης των μεταφραστών σε θέματα ορολογίας. Παρά τη μεγάλη διάρκεια της ημερίδας, ήτοι τρεις ώρες, το ενδιαφέρον των παρευρισκόμενων παρέμεινε αμείωτο και η συμμετοχή του κοινού κατέδειξε όχι μόνο το ενδιαφέρον αλλά και τη σημασία που αποδίδεται στην ορολογία ως πεδίο και ως έργο.

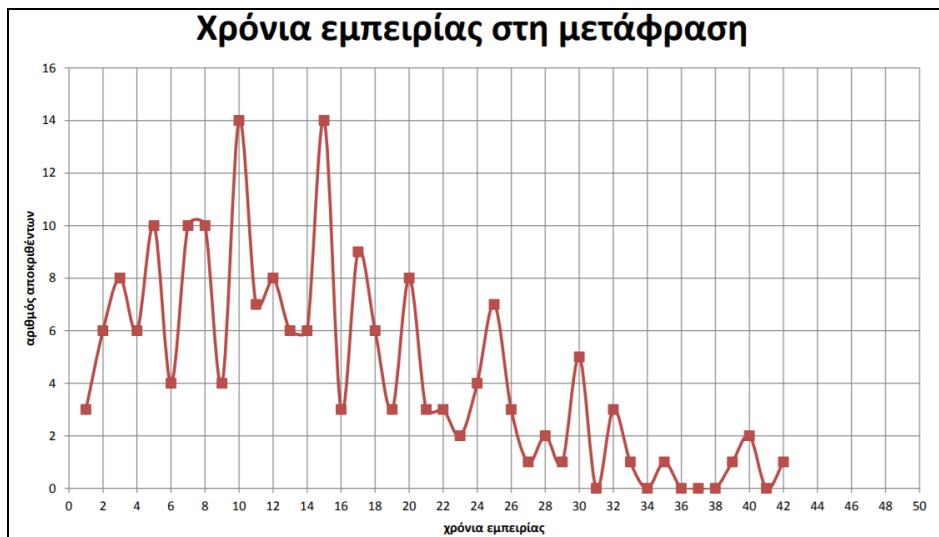
3 Το μέλλον

Ο σημερινός μεταφραστής καλείται να εκπληρώσει δύο ρόλους: από τη μία είναι αυτός που επιζητά και αναζητά όρους και, από την άλλη, τους κρίνει και τους αξιολογεί. Ο διπτός αυτός ρόλος του μεταφραστή, και πιο συγκεκριμένα του Έλληνα μεταφραστή, διαφαίνεται στα αποτελέσματα το 2014 έρευνας που διεξήγαγε το Γραφείο Μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Αθήνα. Σημειώτεον ότι η καταγραφή αυτή προηγήθηκε της ίδρυσης του ΕΔΟ. Από την έρευνα αυτή προκύπτει ότι οι Έλληνες μεταφραστές κάνουν αρκετά συχνή χρήση της ΙΑΤΕ, της ευρωπαϊκής διαδραστικής βάσης ορολογίας, με συνολικό μερίδιο συμμετοχής της τάξης του 8% (βλ. Γράφημα 1). Αυτό η έρευνα υποδηλώνει, εκτός των άλλων, την υψηλή εξοικείωση των χρηστών με υπάρχοντα αποθετήρια και εργαλεία αναζήτησης ορολογίας.

Γράφημα 1 – Απεικόνιση της χρήσης της ΙΑΤΕ ανά χώρα

Παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η διαπίστωση ότι όσο πιο έμπειρος καθίσταται ένας μεταφραστής, τόσο περισσότερο αυξάνει η ανάγκη του για αναζήτηση όρων και, ως εκ τούτου, γίνεται πιο εύληπτη η αξία της ορολογίας. Τούτο διαφαίνεται και στο ακόλουθο γράφημα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014).

Η παρούσα ορολογική κατάσταση στον ελληνόφωνο χώρο κρίνεται ως μη ικανοποιητική. Τούτο ανοίγει προοπτικές για βελτιώσεις και αναθεωρήσεις. Εκτός από την επισήμανση των γνωστών και καταγεγραμμένων προβλημάτων, μέσα από την ημερίδα της ΠΕΜ καταγράφηκαν κάποιες δράσεις που δύνανται να ενισχύσουν το έργο και επάγγελμα του ορογράφου. Οι ενέργειες αυτές συνοψίζονται ως εξής: α) Ενίσχυση ομάδων και φορέων όπως το ΕΔΟ, η ΕΛΕΤΟ, η ΕΛΟΤ/ΤΕ 21 και η ΕΛΟΤ/ΤΕ 22, και β) συμμετοχή και ενίσχυση των εργασιών των επιτροπών του Διεθνούς Οργανισμού Τυποποίησης (ISO) σχετικών με την ορολογία και την τυποποίηση των αρχών, των μεθόδων και των εφαρμογών που άπτονται των ορολογικών εργασιών και πόρων.

Επίσης, σκιαγραφήθηκαν τα επόμενα βήματα της ομάδας εργασίας ορολογίας της ΠΕΜ, που αφορούν α) σε έρευνα για τη χαρτογράφηση του επαγγέλματος του ορολόγου/ορογράφου/λεξικογράφου στην Ελλάδα, β) στη μελέτη της σχέσης της πρακτικής εφαρμογής και ποιότητας στην Ελλάδα και το εξωτερικό, και γ) σε συγκριτική έκθεση καταγραφής και ανάλυσης των πρακτικών και των εργαλείων και πλατφορμών που υποστηρίζουν την ορολογική παραγωγή τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό

Είναι ανάγκη να καταστεί σαφές ότι το επάγγελμα του ορολόγου, ως μέρος των γλωσσικών επαγγελμάτων, αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για τη γεφύρωση των επικοινωνιακών, γνωστικών και των πολιτισμικών χασμάτων και τον μόνο ίσως τρόπο για να προαχθούν η γνώση, οι επιστήμες, ο πολιτισμός, οι τέχνες και τα γράμματα. Η ορολογική παραγωγή

καταδεικνύει την πλαστικότητα και τη δημιουργικότητα των φυσικών ομιλούμενων γλωσσών και αποτελεί συνιστώσα της γνώσης και του πολιτισμού. Χωρίς αυτήν η πολυγλωσσία και, κατά συνέπεια, η δυνατότητα πολλαπλής θέασης του κόσμου, κινδυνεύουν να εξαφανιστούν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλεβαντής, Π. (2014). Χρήση εργαλείων ορολογίας και ανάγκες σε ορολογία – Αποτελέσματα ερωτηματολογίου Γραφείο Αθηνών της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης, *Ημερίδα Εργασίας «Δίκτυο ορολογίας για την ελληνική γλώσσα και μετάφραση»*, Αθήνα, 11/4/2014. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: https://ec.europa.eu/greece/sites/default/files/docs/body/hrisi_orologias_ergaleia.pdf

Βαλεοντής, Κ. (2006). *Η πρόταση της ΕΛΕΤΟ για τον ορολογικό εμπλουτισμό της ελληνικής γλώσσας*. Στο: *Ημερίδα «Το σύστημα εμπλουτισμού της γαλλικής γλώσσας και πρόταση εφαρμογής ανάλογου συστήματος για τον ορολογικό εμπλουτισμό της ελληνικής»*, 23 Μαρτίου 2006, Αμφιθέατρο του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών, Αθήνα. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: <https://tinyurl.com/csibm42k>

Βαλεοντής, Κ. (2007). *Η Ορολογία θεμέλιο της Τυποποίησης και ο Βασίλης Φιλόπουλος σε κλειδικό ρόλο*. Στο: *Εσπερίδα ΤΕΕ–ΕΛΕΤΟ: «Τυποποίηση, Ποιότητα, Ορολογία: η κληρονομιά του Β. Φιλόπουλου»*, Αθήνα, 16 Μαΐου 2007.

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΤ) (2000α). *ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΟΣ – ΜΕΡΟΣ Ι: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ*. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: <http://archives.gsrt.gr/Home/meletes?subcategoryId=11>

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΤ) (2000β). *ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΟΣ – ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ*. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: <http://archives.gsrt.gr/Home/meletes?subcategoryId=11>

Ευρωπαϊκή Ένωση, Γραφείο Αθηνών της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης (2014). *Πρακτικά της Ημερίδας Εργασίας «Δίκτυο ορολογίας για την ελληνική γλώσσα και μετάφραση»*, 11 Απριλίου 2014. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: <https://tinyurl.com/5mw4wj7n>

Καλφαδοπούλου, Β. (2021). *Ορολογία: Η κατάσταση στην Ελλάδα*. Στο: *Ημερίδα της ΠΕΜ για την Ορολογία*. 21 Μαρτίου 2021. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: <https://tinyurl.com/cbbf3was>.

Κατσογιάννου, Μ. (2020). *Το Λεξικό COVID – Ηλεκτρονική έκδοση*. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: <https://covid19.algolysis.com/glossary>

Παπαβασιλείου, Π. (2001). Ορολογία: Σύντομη ιστορική και σύγχρονη πραγματικότητα. Στο: *3ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*, ΕΛΕΤΟ, Αθήνα, 1-3 Νοεμβρίου 2001. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: http://www.eleto.gr/download/Conferences/3rd%20Conference/3rd_01-PapavasilleiouPeriklis_V02.pdf

Τοράκη, Κ. (2021). Ορολογία, ορολογική εργασία και ορολογική πολιτική. Στο: *Ημερίδα της ΠΕΜ για την Ορολογία*. 21 Μαρτίου 2021. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: http://toraki.gr/te21/toraki_pem_170321.pdf

de Broglie, G. (2006). Le dispositif français d'enrichissement de la langue française. Στο: *Ημερίδα «Το σύστημα εμπλουτισμού της γαλλικής γλώσσας και πρόταση εφαρμογής ανάλογο συστήματος για τον ορολογικό εμπλουτισμό της ελληνικής»*, 23 Μαρτίου 2006, Αμφιθέατρο του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών, Αθήνα. [Ημερομηνία πρόσβασης: Αύγουστος 2021]. Διαθέσιμο από: <http://eleto.gr/gr/otherevents.htm>

Βαλεντίνη Καλφαδοπούλου

Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου της Πανελληνίας Ένωσης Μεταφραστών (ΠΕΜ)
Υπεύθυνη για την Ομάδα Εργασίας Ορολογίας, την Ομάδα Εργασίας Localization
και του Προγράμματος CPD
Ηλ-ταχ.: boardmember1@pem.gr

Ευφροσύνη Φράγκου

Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Πανελληνίας Ένωσης Μεταφραστών (ΠΕΜ)
Υπεύθυνη για την Ομάδα Εργασίας Διερμηνείας
Συντονίστρια της Ομάδας Εργασίας Ορολογίας
Ηλ-ταχ.: boardmember3@pem.gr